

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 26Co/127/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2318208026
Dátum vydania rozhodnutia: 24. 04. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2020:2318208026.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom zo sudcov: Mgr. Michal Novotný ako predseda senátu a JUDr. Anton Jaček a JUDr. Eva Behranová ako členovia senátu v sporovej veci žalobkyne (vzájomnej žalovanej): Prima banka Slovensko, a.s., IČO: 31 575 951, Hodžova 11, Žilina, proti žalovanému (vzájomnému žalobcovi): J. X., nar. XX. Y. XXXX, P. XXXX, M., o 122,72 € s prísl. (žaloba) a 150 € (vzájomná žaloba), na odvolanie žalovaného (vzájomného žalobcu) proti rozsudku Okresného súdu Galanta č. k. 17 Csp 229/2018-118 z 25. júna 2019 takto

rozhodol:

Napadnutý rozsudok sa zrušuje a vec sa vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie I. zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyňi 122,72 € so 17,9 % ročným úrokom a 8 % ročným úrokom z omeškania od 30. novembra 2018 ako rozdielu medzi kreditnými a debetnými obratmi na účte žalovaného u žalobkyne, II. zamietol vzájomnú žalobu, ktorou sa vzájomný žalobca domáhal voči vzájomnej žalovanej zaplata 150 € ako bezdôvodného obohatenia, ktoré spôsobila banka tým, že neoprávnene zaťažila účet žalobcu debetnými položkami, a III. priznal žalobkyňi trovy konania. Vyšiel zo zistenia, že právna predchodkyňa žalobkyne - Sberbank Slovensko, a.s., a žalovaný uzavreli 12. mája 2016 rámcovú zmluvu o bežnom účte s programom služieb, ktorej súčasťou boli aj všeobecné obchodné podmienky. Banka na jej základe viedla pre žalovaného bežný účet, na ktorom sa zúčtovaním poplatkov a úrokov dostal do nepovoleného prečerpania. Súd nepovažoval zmluvu za bezúročnú a bez poplatkov podľa zákona č. 129/2010 Z. z. a jednotlivé zúčtované poplatky považoval za opodstatnené. Zákon v § 18 počítá s tým, že prekročenie bude úročené. Nároky žalobkyne sú preto opodstatnené.

2. Včas podaným odvolaním sa žalovaný domáha zrušenia tohto rozsudku v celom rozsahu. Netvrdil, že použitie formulára je zakázané, ale to, že obsah týchto formulárových zmlúv nemožno ovplyvniť a vyhlásenia v nich obsiahnuté nemôžu znamenať unesenie dôkazného bremena dodávateľa. Vyhlásenie, že sa spotrebiteľ s obchodnými podmienkami oboznámil alebo mu boli odovzdané, prenáša na neho dôkazné bremeno, čo je neprípustné. Argumentácia súdu, že žalovaný prevzal na seba záväzok ako svojprávna osoba, ignoruje realitu, keď jedinou alternatívou by bolo zmluvu neuzavrieť. Aj z rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-42/15 vyplýva, že zmluva nemusí byť vyhotovená ako jeden dokument, ale všetky dokumenty musia byť podpísané. Aj § 273 ods. 1 Obch. zák. ustanovuje, že obchodné podmienky musia byť známe alebo pripojené, čo pri uzavretí zmluvy v danej veci splnené nebolo. Znalosť podmienok je podľa judikatúry povinná dokázať strana, ktorá sa ich dovoláva. Pretože VOP a sadzobník neboli súčasťou zmluvy, neobsahuje zmluva potrebné náležitosti pre povolené prečerpanie, z ktorého žalobkyňa uplatňuje nárok. Nebola dokázaná existencia poistnej zmluvy, z ktorej si žalobkyňa účtovala nárok na poistné. Žalobkyňa účtovala poplatok za upomienku a súd jej ho priznal, hoci sám uviedol, že sa netýka tohto konania. Úver je preto bezúročný a bez poplatkov. Súd prvej inštancie sa vo svojom

rozhodnutí nevyporiadal s viacerými rozhodnutiami Ústavného súdu ČR a Súdneho dvora Európskej únie, na ktoré žalovaný odkazoval.

3. Žalobkyňa navrhla vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť.

4. Krajský súd v Trnave ako odvolací súd po zistení, že odvolanie je podané včas a oprávnenou osobou proti rozsudku preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario C. s. p.) a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

5. Podľa § 220 ods. 2 C. s. p. má súd v odôvodnení rozsudku uviesť, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za dokázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil a ako vec právne posúdil. Súd dbá aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Náležitosti odôvodnenia podľa citovaného ustanovenia sú zárukou toho, aby bolo rešpektované právo strán na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (porov. ustálenú judikatúru Ústavného súdu SR).

6. Po preskúmaní napadnutého rozsudku dospel odvolací súd k záveru, že jeho odôvodnenie nielenže nie je presvedčivé, ale vykazuje také nedostatky, že o odôvodnení nemožno v podstate ani hovoriť. Súd prvej inštancie síce v ods. 11 až 15 svojho rozsudku uvádza niečo „k jednotlivým námietkam žalovaného“, v skutočnosti však tieto odseky neobsahujú žiadnu zrozumiteľnú reakciu na ne. Žalovaný už v odpore namietal, že nemal vedomosť o obsahu všeobecných obchodných podmienok, a pritom výslovne odkázal na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-449/13, z ktorého vyplýva, že štandardné ustanovenie v zmluve o tom, že spotrebiteľ sa s niečím oboznámil, nie je dostatočným dôkazom o tom, že sa tak stalo, a že spotrebiteľ nie je v takom prípade povinný dokazovať opak. Súd prvej inštancie napriek v tom vo svojom rozsudku znova opakuje to isté, teda že vedomosť žalovaného je dokázaná ustanovením vo (formulárovej!) rámcovej zmluve o bežnom účte a z dokazovania „nevplynul opak“. Tým však súd prvej inštancie nijako nereaguje na námietku žalovaného, že práve takýto postup je označeným rozsudkom C-449/13 zakázaný. Vyporiadanie sa s námietkami podľa § 220 ods. 2 C. s. p. neznamená zopakovať znova už raz povedané, ale vysvetliť, prečo je námietka nesprávna, prečo sa na vec nevzťahuje a pod. K námietke žalovaného proti sume 115 € za „Popl. upomienka SU bezucel. DR“, ktorú považoval za neprijateľnú, súd len skonštatoval, že sa netýka tohto konania. To však nie je celkom správne, pretože táto suma vystupuje ako jedna z debetných položiek (pozri tabuľku v žalobe č. I. 2), ktorých odčítaním od kreditných položiek mal vzniknúť žalobkyňou uplatňovaný debetný zostatok 122,72 €. Je teda zrejme, že tento nárok sa tohto konania týka, keďže ho žalobkyňa práve v tomto konaní uplatňuje, hoci aj ako súčasť debetného zostatku. To isté platí o poplatku za poistenie, ktoré takisto vystupuje v tejto tabuľke a ku ktorého dôvodnosti sa súd vôbec nevyjadril, ale postačilo mu, že bol žalobkyňou „inkasovaný z bežného účtu“. Podstatou veci však nie je to, či sa niečo z účtu inkasuje, ale to, či na takéto inkasovanie bolo alebo nebolo právo. Konečne, súd prvej inštancie síce vyčíta žalovanému, že nerozlišuje medzi pojmami povolené prečerpanie a prekročenie (ods. 10 jeho rozsudku), sám však v celom rozsudku nevysvetľuje, ako posúdil uplatnený nárok z hľadiska § 2 písm. f) a § 18 zákona č. 129/2010 Z. z., ktoré upravujú tzv. prekročenie. Hoci súd tieto ustanovenia v rozsudku cituje, nijako ich obsah neanalyzuje a neposudzuje, či žalobkyňou uplatňovaný nárok skutočne zodpovedá citovaným ustanoveniam a či naň teda možno aplikovať túto úpravu.

7. Vzhľadom na uvedené dospel odvolací súd k záveru, že odôvodnenie napadnutého rozsudku vykazuje takú mieru nedostatku racionality, že nemožno vôbec hovoriť o odôvodnení v zmysle § 220 ods. 2 C. s. p. a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Vydaním napadnutého rozsudku tak došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces v zmysle § 389 ods. 1 písm. b) C. s. p., čo tento správne namieta a čo opodstatňuje zrušenie napadnutého rozsudku v jeho napadnutých častiach (§ 379 C. s. p.) a vrátenie veci súdu prvej inštancie (§ 391 ods. 3 C. s. p.).

8. Odvolací súd pre ďalšie konanie podľa § 391 ods. 3 C. s. p. výslovne upozorňuje súd prvej inštancie na to, že v prerokúvanej veci žalobkyňa uplatňuje voči žalovanému nároky z rámcovej zmluvy 1000076325 o bežnom účte s programom služieb z 12. mája 2016, ktorej obsahom je v skutočnosti viacero zmlúv: jednak zriadenie bežného účtu s príslušnými službami (čl. 1), zriadenie sporiaceho účtu (čl. 2), pravidlá

vydania a používania platobnej karty (čl. 3) a podmienky povoleného prečerpania (čl. 4), v rámci ktorého je osobitne upravené „Prekročenie“ (ods. 4.3). Zmluva o bežnom účte bola podľa § 261 ods. 6 písm. d) Obch. zák. v znení účinnom k 12. máju 2016 tzv. absolútnym obchodom, v dôsledku čoho sa spravovala celou treťou časťou Obchodného zákonníka. Zároveň však táto zmluva bola uzavretá medzi bankou - podnikateľom pri výkone svojej podnikateľskej činnosti a klientom - nepodnikateľom, teda medzi dodávateľom a spotrebiteľom v zmysle § 52 ods. 3 a 4 Obč. zák. v znení k tomu istému dňu. Táto zmluva tak bola zároveň spotrebiteľskou zmluvou podľa § 52 ods. 1 Obč. zák., v dôsledku čoho sa podľa § 52 ods. 2 Obč. zák. spravovala prednostne ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

9. Podľa čl. 38 Charty základných práv Európskej únie politiky Únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa. Čl. 47 Charty potom zaručuje právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces. Podľa neho má každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ je súčasťou požiadavky súdnej ochrany zakotvenej v citovanom ustanovení aj povinnosť zabezpečiť efektivitu práv, ktoré jednotlivci vyvodzujú zo smernice 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (rozsudok zo 17. júla 2014 vo veci C-169/14, Juan Carlos Sánchez Morcillo, Maía del Carmen Abril García proti Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, ods. 35). Z toho potom celkom nevyhnutne vyplýva aj požiadavka, aby v prípade, ak je nárok uplatnený zo zmenky, konajúci súdu ex offo vykonával dokazovanie na zistenie, či základom takto uplatneného nároku nie sú prípadné nekalé podmienky v spotrebiteľskej zmluve. Úlohou súdu je totiž podľa judikatúry SD EÚ, ktorý bez návrhu dospel ku konštatovaniu o nekalej povahe podmienky, jednoducho a úplne neuplatniť túto zmluvnú podmienku tak, aby nebola záväzná pre spotrebiteľa, a to bez toho, aby počkal, či spotrebiteľ navrhne, aby uvedená podmienka bola zrušená (rozsudok z 21. decembra 2016 v spojených veciach C-154/15, C-307/15 a C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo proti Cajasur Banco SAU, Ana María Palacios Martínez proti Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, Banco Popular Espanol SA proti Emilio Irllesovi Lópezovi, Terese Torresovej Andreuovej, ods. 57 a 59). Žalovaný v prerokúvanej veci pritom počas celého konania namieta jednak nezáväznosť všeobecných obchodných podmienok preňho, jednak nesprávne účtovanie určitých nárokov, na ktoré banka podľa neho nemá nárok. Podľa citovanej judikatúry Súdneho dvora EÚ bolo pritom povinnosťou súdu prvej inštancie podrobne sa týmito ustanoveniami zaoberať nielen z hľadísk, ktoré žalovaný výslovne namietal, ale aj z toho hľadiska, či tieto nároky nie sú založené na neprijateľných zmluvných podmienkach v zmysle § 53 Občianskeho zákonníka.

10. Žalovaný za konania namietal, že podľa ods. 8.1 rámcovej zmluvy sa mali práva a povinnosti strán zmluvy riadiť aj obchodnými podmienkami a sadzovníkom poplatkov, ktoré však žalovanému neboli známe, ani mu neboli predložené, ani neboli k zmluve pripojené. Žalovaný tak nespochybňuje samu okolnosť, že podľa výslovného ustanovenia zmluvy je časť jej obsahu určená odkazom na iný dokument, ale to, že tento dokument nemôže byť pre žalovaného záväzný. Občiansky zákonník neobsahuje síce ustanovenie obdobné ustanoveniu § 273 Obch. zák., podľa ktorého možno časť obsahu zmluvy určiť odkazom na obchodné podmienky, neznamená to ich nepoužiteľnosť v občianskoprávných vzťahoch. Z viacerých ustanovení Občianskeho zákonníka, napr. § 53a ods. 1 a § 53c ods. 1, však možno vyvodiť, že tento predpokladá ich existenciu a záväznosť vo vzťahoch aj medzi účastníkmi spotrebiteľskej zmluvy. K rovnakému záveru možno dospieť aj z § 46 ods. 2 Obč. zák., podľa ktorého pre uzavretie zmluvy zásadne postačí, ak dôjde k písomnému návrhu a k jeho písomnému prijatiu. Občiansky zákonník v citovanom ustanovení teda umožňuje určiť obsah zmluvy tým spôsobom, že oblát vo svojej písomnom prejave akceptuje návrh zmluvy predložený oferentom, pričom postačí akceptácia odkazom na prejav oferenta bez toho, aby ho bolo potrebné znova uvádzať v plnom znení. Zmluva v písomnej forme teda vznikne, ak oblát prijme návrh zmluvy jednoduchým prejavom, napr. „prijímam návrh obsiahnutý v liste z toho-ktorého dňa“. Ak ale pre vznik zmluvy postačí takáto forma akceptácie, potom rovnako dobre musí postačovať, ak obe strany vo svojich prejavoch zhodne odkážu na inú listinu a prejavia vôľu, aby sa táto listina stala súčasťou ich zmluvy.

11. Občiansky zákonník potom vo svojich ustanoveniach neobsahuje výslovnú požiadavku uvedenú v § 273 ods. 1 Obch. zák., že obchodné podmienky musia byť stranám známe alebo k návrhu pripojené. Podľa odvolacieho súdu však túto podmienku možno vyvodiť zo všeobecnej požiadavky na vážnosť a určitosť právneho úkonu v zmysle § 37 ods. 1 Obč. zák. Predpokladom určitosti prejavu vôle, ktorým strany inkorporujú do svojej zmluvy určité obchodné podmienky, je ich označenie aspoň takým spôsobom, aby každá zo strán vedela zistiť, aký dokument (aké podmienky) sa majú príslušným

ustanovením namysli. Zároveň to však podľa odvolacieho súdu ale neznamená, že súčasťou zmluvy sa môžu stať len také obchodné podmienky (jednotlivé ustanovenie obchodných podmienok), ktoré je obom stranám skutočne obsahovo známe, teda ktorého normatívny obsah strany poznajú. To by viedlo v praxi k ťažko akceptovateľným následkom, podľa ktorých by záväznosť každého jedného ustanovenia obchodných podmienok bola závislá na tom, či si ho obe strany reálne prečítali a reálne sa oboznámili s ich obsahom. Odhliadnuc od praktických problémov (predĺženie kontraktačného procesu spôsobom, ktorý bude v konečnom dôsledku predstavovať zbytočnú záťaž aj pre spotrebiteľa, pre ktorého je čítanie niekoľkých strán obchodných podmienok v podstate zbytočnou stratou času, keďže v danom okamihu spravidla nie je schopný vyhodnotiť ich konkrétny význam v danom právnom vzťahu) by to viedlo k strate právnej istoty, keď spotrebiteľovi by v každom prípade následne stačilo vyhlásiť, že určité ustanovenie obchodných podmienok nečítal alebo ho nepoznal. Odvolací súd preto nesúhlasí s názormi citovanými žalovaným na podporu jeho odvolania, že je v každom prípade potrebné dokázať pozitívnu vedomosť spotrebiteľa o každom jednotlivom ustanovení obchodných podmienok. Požiadavku, aby obchodné podmienky boli stranám známe v zmysle § 273 Obch. zák., tak treba vykladať tak, že stranám musí byť známe, kde a v akej forme sú určité obchodné podmienky spísané. Postačí teda vedomosť o tom, že niektorá zo strán používa určitý súbor obchodných podmienok pod určitých konkrétnym názvom, a vedomosť strán o dokumente (prípadne internetovej stránke a pod.) pod týmto konkrétnym názvom.

12. Záväznosti všeobecných obchodných podmienok podľa odvolacieho súdu nebráni ani to, že nie sú stranami osobitne podpísané. Už z vyššie podaného výkladu je zrejmé, že pre vznik zmluva (a inkorporovanie určitého dokumentu za súčasť zmluvy) nie je nevyhnutné, aby bol všetkými účastníkmi zmluvy podpísaný jednotný a súvislý text zmluvy. Cit. § 46 ods. 2 prvej vety Obč. zák. totiž práve túto požiadavku vylučuje, pretože postačuje, ak každá zo strán podpíše samostatný prejav. Potom ale rovnako dobre postačuje, ak obe strany vo svojom prejave odkážu na inú listinu, ktorú spoločne povýšia na súčasť svojej zmluvy. Názory vyslovené v časti judikatúry (napr. uznesenie NS SR sp. zn. 2 Cdo 245/2010 alebo nález ÚS ČR sp. zn. I. ÚS 352/11) sa týkali takých dojednaní, pre ktoré zákon výslovne vyžaduje písomnú formu (rozhodcovská zmluva podľa § 4 zákona č. 244/2002 Z. z., zmluvná pokuta podľa § 544 Obč. zák.). Naopak, napr. už v judikáte R 36/2013 NS SR riešil otázku platnosti dohody o voľbe Obchodného zákonníka obsiahnutej vo všeobecných obchodných podmienkach, pričom vyslovene uviedol, že všeobecné obchodné podmienky sa stali súčasťou zmluvy (hoci neboli podpísané a § 262 Obch. zák. vyžadoval pre túto dohodu požiadavku písomnej formy), považoval však jedno ich ustanovenie za neprijateľnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve.

13. Ak teda v prerokovanej veci rámcová zmluva v ods. 8.1 hovorí o tom, že práva a povinnosti medzi bankou a žalovaným sa riadia „Obchodnými podmienkami programov služieb k bežným účtom a poskytovaním spotrebiteľských úverov formou prečerpania a prekročenia pre fyzické osoby“ (porov. ods. 1.2 zmluvy), resp. „Všeobecnými obchodnými podmienkami“ (porov. ods. 1.6 zmluvy), potom pre ich záväznosť postačí, že žalovaný vedel o tom, že u Sberbank Slovensko, a.s., existuje ku dňu podpisu konkrétny dokument s takýmto označením, ktorého obsahom bol určitý konkrétny súbor obchodných podmienok, aj keď obsah jednotlivých ustanovení týchto podmienok mu nemusel byť skutočne známy (nemusel sa s nimi oboznámiť). Takýto dokument sa potom mohol stať súčasťou zmluvy medzi Sberbank Slovensko, a.s., a žalovaným a určovať časť jej obsahu, hoci sám nebol podpísaný, keďže takýto inkorporačný prejav zreteľne vyplýva aj z cit. ods. 8.1, ale aj z ods. 10.1 rámcovej zmluvy. Žalovaný však správne poukazuje na to, že žalobkyňa zaťažuje bremeno dôkazu na to, že žalovaný mal vedomosť, že u Sberbank Slovensko, a.s., práve takýto dokument v čase podpisu rámcovej zmluvy existoval, teda mal vedomosť o tom, že tu existuje určitý súbor obchodných podmienok, ktoré sa majú stať súčasťou zmluvy. Podľa čl. 8 základných princípov C. s. p. je totiž každá strana povinná podprieť svoje tvrdenie dôkazmi. Bremeno dôkazu, že určitá skutočnosť je pravdivá, pričom zaťažuje tú stranu, ktorá pre seba z tejto skutočnosti vyvodzuje priaznivý právny záver (porov. uznesenie NS SR sp. zn. 4 Cdo 13/2009). V prerokovanej veci žalobkyňa tvrdí, že jej nárok vznikol z konkrétnych ustanovení obchodných podmienok, na nej je teda bremeno dôkazu, že boli splnené predpoklady na to, aby sa tieto podmienky stali súčasťou zmluvy. Žalovaný pritom správne poukazuje na rozsudok Súdneho dvora EÚ z 18. decembra 2014 vo veci C-449/13, CA Consumer Finance SA proti Ingrid Bakkausovej, Charline Bonatovej, Florianovi Bonatovi, z ktorého vyplýva, že takýmto dôkazom nemôže byť vopred formulované ustanovenie v zmluve, že sa tak stalo, resp. že takéto vyhlásenie nemôže mať účinok domnienky, ktorú by musel žalovaný (spotrebiteľ) vyvrátiť. Naopak, naďalej zostáva vecou žalobkyne dokázať, že pri uzatváraní rámcovej zmluvy bol spotrebiteľ oboznámený s tým, že banka používa dokument „Obchodné podmienky programov služieb k bežným účtom a poskytovaním spotrebiteľských úverov“

formou prečerpania a prekročenia pre fyzické osoby“, resp. „Všeobecné obchodné podmienky“ a že mu bola daná možnosť urobiť si predstavu o konkrétnom obsahu týchto dokumentov (napr. jeho konkrétnym predložením na pobočke, uvedením webstránky, kde je obsiahnutý, apod.). V tomto smere sú celkom nenáležité úvahy súdu prvej inštancie, že žalovaný zmluvu uzavrel ako dospelá osoba spôsobilá na právne úkony, preto niet dôvodu spochybňovať jeho vážnosť. Takáto argumentácia celkom ignoruje podstatu spotrebiteľskej ochrany, ktorá vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa nachádza v nerovnom postavení vo vzťahu k predajcovi alebo dodávateľovi, pokiaľ ide tak o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, pričom ho toto postavenie vedie k pristúpeniu k podmienkam, ktoré sú vopred napísané predávajúcim alebo dodávateľom, bez možnosti ovplyvniť ich obsah (porov. z posledného obdobia rozsudok Súdneho dvora EÚ z 3. apríla 2020 vo veci C-266/18, Aqua Med sp. z o.o. proti Irena Skóra, ods. 27). Systém ochrany spotrebiteľov je teda zameraný práve na ochranu dospelých a právne spôsobilých ľudí, ktorým však ich dospelosť ani právna spôsobilosť nijako nepomôže v ich nerovnom postavení k dodávateľovi.

14. Pokiaľ súd prvej inštancie dospeje k záveru, že jednotlivé obchodné podmienky sa stali súčasťou rámcovej zmluvy, bude jeho úlohou riadne sa zaoberať právnou povahou nároku uplatneného žalobkyňou. Žalobkyňa sama ho v žalobe označuje ako tzv. prekročenie, ktorým podľa § 2 písm. f) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch je automaticky prijaté prečerpanie, pri ktorom veriteľ umožňuje spotrebiteľovi disponovať peňažnými prostriedkami nad rámec aktuálneho zostatku na platobnom účte spotrebiteľa alebo nad rámec dohodnutého povoleného prečerpania. Prekročenie je teda zmluvou o spotrebiteľskom úvere uzavretou v konkludentnej forme. Ešte lepšie tento pojem objasňujú rôzne jazykové verzie čl. 3 písm. e) smernice 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľských úveroch, ktoré „prekročenie“ definujú ako „mlčky prijaté“ prečerpanie. Podstatou prekročenia je práve to, že veriteľ „umožní“ dlžníkovi takéto čerpanie (disponovanie), teda že ak dlžník čerpá prostriedky nad rámec zostatku alebo povoleného prečerpania (napr. výberom prostriedkov alebo platbou), veriteľ takéto disponovanie s účtom akceptuje a peňažné prostriedky prevedie podľa takejto dispozície. Iniciatíva (prvý prejav vôle) tak vychádza od dlžníka a veriteľ toho jeho konanie len akceptuje (spravidla faktickým konaním). Od tejto definície prekročenia sa ale mierne odkláňa už definícia v ods. 1.1 všeobecných obchodných podmienok Sberbank Slovensko, a.s., na ktorú odkazuje žalobkyňa a ktorá za prekročenie považuje automaticky „vykonané“ prečerpanie. Podľa odvolacieho súdu je ale podstatný rozdiel medzi automaticky prijatým a automaticky vykonaným prekročením, keďže posledne uvedené zjavne nevyžaduje, aby prvotná iniciatíva a prejav vôle vychádzal od spotrebiteľa (majiteľa účtu), ale od banky, a to podľa okolností aj bez akéhokoľvek prejavu zo strany spotrebiteľa. Ešte viac tento rozpor zvyrazňuje ods. 4.3 rámcovej zmluvy, podľa ktorého majiteľ účtu nesmie prečerpať úverový rámec (!), ale k prekročeniu môže dôjsť v dôsledku zúčtovania úrokov a poplatkov. Citované ustanovenie zmluvy teda priamo vylučuje právo majiteľa účtu (spotrebiteľa) disponovať účtom a robí vznik prekročenia závislý výlučne od úkonov banky. Tým je ale podľa odvolacieho súdu celkom zjavne vylúčené kvalifikovať tieto úkony ako prekročenie v zmysle § 2 písm. f) zákona č. 129/2010 Z. z.

15. Tým, prirodzene, ešte nie je povedané, že by takéto ustanovenie bolo neplatné pre rozpor so zákonom, pretože ani zákon č. 129/2010 Z. z. nezakazuje dohodnúť si aj inú úpravu vzájomných práv a povinností. Takúto úpravu potom ale treba posudzovať v závislosti od skutočného obsahu týchto práva a povinností a ich účinkov. Z citovaného ods. 4.3 rámcovej zmluvy je zrejmé, že banka pod pojem prekročenie v skutočnosti zahrnula možnosť vzniku debetného (záporného) zostatku bežného účtu, a to nie v dôsledku dispozícií majiteľa účtu, ale v dôsledku úkonov banky, teda „zúčtovania“ úrokov a poplatkov. Podobná úprava vyplýva z oddielu 3.3 písm. k), oddielu 3.10 písm. c), oddielu 3.12 a oddielu 21 písm. b) všeobecných obchodných podmienok, ktoré oprávňujú banku zúčtovať na účet poplatky, úroky, odvedenú daň aj nad rámec zostatku na účet a tým vyvolať prekročenie. Pre správne posúdenie týchto nárokov je predovšetkým potrebné si ujasniť povahu jednotlivých inštitútov, ktoré v tejto súvislosti vystupujú. Predovšetkým, ak vkladom alebo prevodom peňažných prostriedkov na bežný účet vykazuje tento účet „kladný zostatok“, z právneho hľadiska ide o pohľadávku majiteľa účtu voči banke, teda na vyplatenie prostriedkov na účte. Naopak, ak banke vznikne na základe zmluvy o bežnom účte alebo akejkoľvek inej zmluvy nárok na zaplatenie poplatkov, úrokov či prípadne iných nárokov (splátok úverov a pod.), ide opäť o pohľadávku banky voči majiteľovi. „Zúčtovanie“ takéhoto nároku banky na bežný účet, ktorý vykazuje kladný zostatok, tak v skutočnosti predstavuje formu započítania pohľadávok, keďže banka a majiteľ majú v tomto prípade voči sebe vzájomné pohľadávky rovnakého druhu, ktoré sa kryjú; prejavom smerujúcim k započítaniu (§ 580 Obč. zák.) je tu spravidla zapísanie príslušnej debetnej položky do výpisu z účtu, ktorý banka oznámi klientovi (majiteľovi účtu). Ustanovenie § 361 Obch.

zák. čiastočne obmedzuje možnosť započítania pohľadávok banky voči majiteľovi účtu, samo osebe je však dispozitívne (§ 263 Obch. zák.), takže odlišná dohoda nie je vylúčená, hoci v spotrebiteľských zmluvách môže byť problematická z hľadiska § 54 ods. 1 Obč. zák., prípadne môže za istých okolností predstavovať neprijateľnú zmluvnú podmienku (§ 53 Obč. zák.).

16. Iné je však právne posúdenie celej situácie, pokiaľ na bežnom účte nie je kreditný zostatok, teda majiteľ účtu nemá voči banke pohľadávku z účtu („pohľadávka“ v nulovej alebo zápornej výške právne nie je pohľadávkou, ale dlhom, porov. definíciu pohľadávky v § 488 Obč. zák.). V tomto prípade zaťaženie účtu nie je započítaním pohľadávky banky proti pohľadávke z účtu, keďže táto pohľadávka (ako jedna zo vzájomných pohľadávok) neexistuje. Právnu povahu tohto zaťaženia účtu potom zasa treba posudzovať podľa jednotlivých druhov položiek, ktorými je účet „zaťažený“. Pokiaľ banka zaťaží bežný účet tými peňažnými prostriedkami, ktoré skutočne na základe príkazu majiteľa účtu vyplatila jemu samému alebo tretej osobe (prevodom na iný účet alebo v hotovosti), ide o prípad predpokladaný v § 710 Obch. zák. Takýto vzťah možno potom kvalifikovať ako vzťah úverového typu a v závislosti od dohody medzi bankou a majiteľom účtu môže ísť o povolené prečerpanie, prekročenie, ale dokonca aj o porušenie zmluvných povinností majiteľa účtu, ktorého povinnosťou je nečerpať prostriedky nad rozsah kladného zostatku účtu alebo nad rozsah povoleného prečerpania. Pokiaľ však banka zaťažuje účet, ktorý nevykazuje kreditný zostatok, napríklad poplatkami, úrokami, zaplatenou daňou alebo dokonca splátkami iných úverov, nejde o prípad uvedený v § 710 Obch. zák. a takto vzniknutý debetný stav účtu nie je úverovým vzťahom v pravom zmysle slova. Banka totiž takýmto spôsobom majiteľovi účtu žiadne peňažné prostriedky neposkytuje.

17. Ustanovenie ods. 4.3 rámcovej zmluvy (a ustanovenia odd. 3.3 písm. k), odd. 3.10 písm. c), odd. 3.12 a odd. 21 písm. b) v. o. p.) teda oprávňuje banku zaťažiť bežný účet klienta svojimi vlastnými pohľadávkami, ktoré jej vznikli z iných právnych titulov (poplatky, úroky, odvedenú daň), aj nad rámec zostatku na účte, resp. nad rámec povoleného prečerpania. Zároveň dôsledkom týchto ustanovení je, že k takto vzniknutému „debetu“ banka pristupuje rovnako, ako keby vznikol dispozíciou majiteľa účtu s peňažnými prostriedkami [teda ako keby vznikol v súlade s § 710 Obch. zák., resp. § 2 písm. f) zákona č. 129/2010 Z. z.]. Účelom citovaných ustanovení je následne považovať túto pohľadávku za pohľadávku z úveru (prekročenia) a umožniť jej ďalšie úročenie novým úrokom (platným pre „prekročenie“), čo je v citovaných ustanoveniach výslovne uvedené. Účelom citovaných ustanovení teda je zabezpečiť zmenu právneho titulu (dôvodu) pohľadávky banky z jej pôvodného dôvodu (poplatok, úrok, odvedená daň a pod.) na pohľadávku z úveru (jednej z jeho foriem - prekročenia). Zmena právneho dôvodu pohľadávky je právnym poriadkom vo všeobecnosti pripustená a považuje sa za tzv. dohodu o privatívnej novácii (§ 516 Obč. zák.), kedy sa strany dohodnú, že záväzok, ktorý mali z určitého právneho dôvodu, bude pokračovať z iného právneho dôvodu. V prerokúvanej veci sú však ods. 4.3 rámcovej zmluvy v spojení s ustanoveniami v. o. p. špecifické tým, že k takejto novácii nedochádza priamo na ich základe, ale až ďalším jednostranným úkonom banky (zaťažením bežného účtu), ktorým má k tejto zmene právneho titulu dôjsť. Svojou právnou povahou tu teda ide skôr o určitú dohodu o budúcej novácii, resp. dohodu o tom, že banka má právo zmeniť právny dôvod svojej pohľadávky voči majiteľovi účtu na právny dôvod úveru (§ 710 v spojení s § 497 Obch. zák.).

18. Takáto dohoda je vo všeobecnosti v rámci súkromnej autonómie (§ 2 ods. 3 Obč. zák.) prípustná. Ako však už bolo uvedené, rámcová zmluva ako spotrebiteľská zmluva podľa § 52 ods. 1 Obč. zák. nesmie podľa § 53 ods. 1 Obč. zák. obsahovať neprijateľné podmienky. Takou podmienkou je napríklad ustanovenie, ktoré oprávňuje dodávateľa jednostranne meniť zmluvné podmienky [§ 53 ods. 4 písm. k) Obč. zák.]. Podľa ods. 10 cit. paragrafu sa neprijateľnosť zmluvných podmienok hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená, a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy. Citované ustanovenie ods. 4.3 rámcovej zmluvy však dovoľuje banke svojím jednostranným úkonom zásadne meniť, resp. rozširovať svoje nároky voči majiteľovi účtu. Banke napr. vzniká nárok na zaplatenie poplatku za vedenie účtu, ktorý je sám osebe odplatom za platobné služby v zmysle § 711 Obch. zák., resp. zákona č. 492/2009 Z. z. o platobných službách, teda obyčajným nárokom na cenu za služby banky. Omeškaním s jeho zaplatením zo strany majiteľa účtu by banke vznikol len nárok na úrok z omeškania v zákonnej výške (§ 517 ods. 2 Obč. zák. v spojení s § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z.). Zúčtovaním tohto poplatku (ceny) na ťarchu bežného účtu, ktorý nevykazuje peňažné prostriedky na ich úhradu a tým zmenou jeho právneho dôvodu na „prekročenie“, teda úverový vzťah, si banka vytvára možnosť úročiť ho úrokom pre „prekročenie“ rovnako ako každý iný úver (v prerokúvanej veci sadzba 17,9 %). Tým ale žalobkyňa obchádza zákonom

ustanovenú maximálnu (porov. judikát R 5/2000) sadzbu úrokov z omeškania, takže touto konštrukciou sa vo výsledku odkláňa od zákona v neprospech spotrebiteľa v rozpore s § 54 ods. 1 Obč. zák.).

19. Ešte závažnejšie sú dôsledky uvedených ustanovení v prípadoch, kedy banka účtuje na ľarchu bežného účtu do debetu napr. splátky iných úverov, ktoré poskytla majiteľovi účtu. V tomto prípade totiž banka zdanlivo vykáže splátku takéhoto úveru ako zaplatenú a „preúčtuje“ ju na bežný účet ako úver vo debetného zostatku („prekročenia“), kde ju znova úročí úrokovou sadzbou, ako keby na jej úhradu poskytla klientovi nový úver. Tým dochádza v podstate k dvojnásobnému úročeniu tej istej sumy, pretože už súčasťou takto „uhradenej“ splátky úveru je aj určitý úrok dohodnutý v príslušnej úverovej zmluve. Pokiaľ banka aj tento úrok obsiahnutý v danej splátke zúčtuje na ľarchu bežného účtu a ďalej ho úročí, nabaľuje jednotlivé úroky na seba spôsobom, ktorý ich nielen zvyšuje, ale hlavne robí celý spôsob úročenia pre spotrebiteľa neprehľadným. Ďalšie zneprehľadnenie pre spotrebiteľa prináša možnosť ďalej zaťažovať bežný účet samotnými úrokmi z „prekročenia“ a zúčtovať ho na tento účet ako ďalšie „prekročenie“, ktoré sa ďalej úročí. Tým sa v podstate nepovolené prečerpanie dostáva do úrokovej špirály, v ktorej úrok rastie exponenciálnym radom. Už len na dôvažok treba povedať, že sporné ustanovenia zmluvy vo výsledku znemožňujú majiteľovi účtu aj kontrolu nad stavom svojho účtu. Ak totiž banka má možnosť kedykoľvek zaťažiť účet svojimi pohľadávkami aj bez toho, aby s tým majiteľ účtu vyslovil súhlas alebo aby o tom bol vopred upovedomený, nemá majiteľ účtu reálny prehľad o zostatku na svojom účte. Tak sa môže stať, že aj keď majiteľ kontroluje svoje platby kartou alebo výbery, môže sa ocitnúť v nepovolenom prečerpaní len preto, že medzičasom banka na ľarchu jeho účtu zaúčtovala určitú svoju pohľadávku z úplne iného právneho vzťahu.

20. Na základe uvedeného tak treba dospieť k názoru, že ods. 4.3 rámcovej zmluvy a príslušné ustanovenia v. o. p., ktoré umožňujú zúčtovania poplatkov, úrokov a ďalších podobných nárokov banky na ľarchu účtu, aj keď na ňom nie je kreditný zostatok, spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán zmluvy o bežnom účte v neprospech spotrebiteľa - majiteľa účtu. V dôsledku toho ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku podľa § 53 ods. 1 a ods. 4 písm. i) Občianskeho zákonníka. Ich obsiahnutie vo formulárovej zmluve a vo všeobecných obchodných podmienkach už bez ďalšieho vylučuje, aby ich bolo možné považovať za individuálne dojednanú. Súd pri tomto závere zohľadnil (§ 53 ods. 10 Obč. zák.) aj osobitnú povahu zmluvy o bežnom účte, pri ktorom zákon umožňuje niektoré nároky uspokojovať priamo z prostriedkov tohto účtu (§ 711 ods. 1 Obč. zák.), kedy však právne ide o započítanie dvoch vzájomných pohľadávok (porov. aj § 361 Obč. zák.). Sporné ustanovenie rámcovej zmluvy však ide za hranicu toho, čo možno akceptovať aj pre riešenie týchto osobitných problémov právnych vzťahov vznikajúcich z bežného účtu. Zo všetkých uvedených dôvodov tak súd dospel k záveru, že uvedené ustanovenia sú podľa § 53 ods. 5 Obč. zák. neplatné. Žalobkyňa tak nemôže z týchto ustanovení uplatňovať žiadne práva, najmä nemôže uplatňovať právo na 17,9 % úrok z tohto právneho vzťahu, ktorý v rozpore s § 2 písm. f) zákona č. 129/2010 označuje ako „prekročenie“, ktorý však žiadnym prekročením nie je.

21. Úlohou súdu prvej inštancie teda bude v ďalšom konaní vyjsť z vyššie uvedených všeobecných právnych úvah a aplikovať ich na prerokúvanú vec. Na tento účel sa súd prvej inštancie predovšetkým riadne oboznámi s výpismi z účtu na č. I. 45 až 55 a riadne ustáli časový priebeh zostatkov na tomto účte. Až na základe toho potom bude možné posúdiť jednotlivé úkony banky urobené na bežnom účte žalovaného. Súd prvej inštancie potom predovšetkým posúdi, či debetný úkon predstavuje výber alebo prevod hotovosti z účtu žalovaným, teda či ide o čerpanie peňažných prostriedkov. Pokiaľ by dôsledkom tohto čerpania bol „debetný zostatok“ účtu, až to by mohlo viesť k vzniku úverového vzťahu v zmysle § 710 Obch. zák., z ktorého je žalovaný povinný vrátiť banke skutočne čerpané prostriedky. Pokiaľ by išlo len o úkon, ktorým banka sama svojím vlastným nárokom zaťažila bežný účet žalovaného v čase, kedy mal kladný (kreditný) zostatok, posúdi tento úkon ako započítanie pohľadávky banky proti pohľadávke z účtu. Pokiaľ by išlo o úkon, ktorým banka týmto spôsobom zaťažila bežný účet žalovaného v čase, kedy nemal kladný zostatok (resp. v jeho dôsledku sa prehupol z kreditného do debetného zostatku), bude súd prvej inštancie v zmysle vyššie uvedených úvah vychádzať z toho, že právo „zmeniť“ takýto nárok na nárok z „prekročenia“ nie je prípustný, v dôsledku čoho treba tieto nároky naďalej posudzovať podľa ich pôvodného právneho základu.

22. V tomto smere možno súdu prvej inštancie vytknúť aj ďalšie zjednodušenie, ktorého sa dopustil svojou úvahou, že nároky na poistné a poplatky za upomienky sa „netýkajú tohto konania“, resp. ich dôvodnosť je daná tým, že boli z účtu strhnuté. Ako už bolo uvedené, aj v prípade, že na bežnom účte

žalovaného bol v čase zúčtovania poplatku, úroku či iného nároku banky kladný (kreditný) zostatok, ide právne o započítanie pohľadávok banky voči pohľadávke žalovaného z účtu. Z ustanovenia § 580 Obč. zák. totiž vyplýva, že započítaním dochádza k zániku vzájomných pohľadávok v rozsahu, v akom sa kryjú. Aby teda zúčtovaním nároku banky na bežný účet žalovaného skutočne došlo k zániku časti pohľadávky žalovaného z tohto účtu (t. j. k zníženiu zostatku), je nevyhnutné, aby započítavaná pohľadávka banky existovala. Ak teda banka zaťažovala bežný účet žalovaného rôznymi poplatkami, úrokmi či inými svojimi pohľadávkami, mohli tieto zúčtovania viesť k zníženiu zostatku účtu len za predpokladu, že príslušná pohľadávka banky v zúčtovanej výške existovala, teda bola založená na platnom titule a banka mala nárok na jej zaplatenie od žalovaného. Pokiaľ takáto pohľadávka neexistovala napríklad preto, že zmluva (jej ustanovenie), podľa ktorej ju banka vyúčtovala, je neplatná alebo trpí iným právnym nedostatkom, potom nemohlo jej zúčtovaním na ľarchu účtu ani dôjsť k zníženiu zostatku na účte (zániku časti pohľadávky žalovaného z účtu) a bankou vykázaný nový zostatok je teda nesprávny. Na to, aby súd prvej inštancie mohol posúdiť, či je správne bankou vykazované zníženie zostatkov v dôsledku zaúčtovania jednotlivých položiek, či teda takýmto spôsobom skutočne zanikla celá pohľadávka žalovaného z tohto účtu a či teda ďalšie zaúčtovania skutočne museli byť robené „do debetu“, alebo naopak, ešte v skutočnosti pohľadávka z účtu ešte existovala v určitej výške, voči ktorej sa takéto zaúčtovanie mohlo urobiť, alebo konečne, či vôbec dôsledkom všetkých týchto započítaní nie je v skutočnosti ešte existujúca pohľadávka žalovaného voči banke (tak ako to žalovaný uplatňuje vo svojej vzájomnej žalobe), je nevyhnutné preveriť právnu opodstatnenosť každej jednej takto zaúčtovanej položky a stav účtu po takomto zaúčtovaní.

23. Žalovaný osobitne namietal opodstatnenosť zaúčtovania poplatku za poistenie v sume 40 € a poplatkov za upomienky. Podľa toho, čo bolo uvedené vyššie, je predovšetkým povinnosťou žalobkyne dokázať rozhodné skutočnosti v prospech právneho záveru, že jej (alebo Sberbank Slovensko, a.s.) vznikol nárok na toto „poistné“ a iné poplatky a ak áno, v akej výške. Žalobkyňa je teda povinná dokázať, že existovala pohľadávka, ktorú si z tohto titulu započítala voči pohľadávke žalovaného z účtu. Pretože existencia tejto pohľadávky nie je v prospech žalovaného ako spotrebiteľa, nie je súd prvej inštancie povinný ani oprávnený podľa § 295 a 296 C. s. p. vykonávať potrebné dokazovanie bez návrhu. Dôkazné bremeno leží na žalobkyni. Úlohou súdu prvej inštancie bude potom právne posúdiť, či z dokázaných skutočností vyplýva existencia takto zúčtovaných nárokov v takej výške, v akej boli zúčtované. Opakovane odvolací súd zdôrazňuje, že tomuto dokazovaniu neprekáža, že tieto nároky mali pôvodne vzniknúť v iných právnych vzťahov (z iných úverových zmlúv). Tým, že ich banka zaúčtovala na ľarchu bežného účtu žalovaného, stali sa rozhodnými pre zistenie výšky zostatku jeho účtu a tým pre tu prejednanú vec. Vo vzťahu k poplatkom za upomienky odvolací súd upozorňuje, že ak tieto poplatky majú sankčný charakter a ich výška je neprimeraná, môžu byť považované za neprijateľnú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve podľa § 53 ods. 1, ale aj ods. 4 písm. k) Obč. zák. Pritom je potrebné hodnotiť kumulatívny účinok všetkých sankčných podmienok v predmetnej zmluve bez ohľadu na to, či veriteľ skutočne trvá na ich plnej úhrade, a vylúčiť všetky podmienky uznané za nekalé, aby pre spotrebiteľov neboli záväzné (rozsudok Súdneho dvora EÚ z 21. apríla 2016 vo veci C-377/14, Ernst Georg Radlinger, Helena Radlingerová proti Finway a.s.). Len pre inšpiráciu možno poukázať napr. na rozsudok rakúskeho Najvyššieho súdu sp. zn. 4Ob59/09v (dostupný na webstránke S.), v ktorom bolo za neprijateľné vyhlásené ustanovenie čl. 15 všeobecných obchodných podmienok leasingového prenajímateľa, podľa ktorého „za každú upomienku spôsobenú leasingovým nájmom sa musia leasingovému prenajímateľovi zaplatiť náklady 21,80 eur“. Citované rozhodnutie je pritom zaujímavé aj tým, akú výšku poplatku za upomienku (pri porovnaní rakúskych a slovenských príjmových a cenových pomerov) považoval tento súd za neprijateľnú.

24. Súd prvej inštancie bude v ďalšom konaní viazaný právnymi názormi vyjadrenými v tomto uznesení (§ 391 ods. 2 C. s. p.), v zmysle ktorých podrobí uplatnené nároky žalobkyne, ako aj vzájomné nároky žalovaného novému skutkovému a právnemu hodnoteniu. Následne vo veci znova rozhodne, pričom bude dbať, aby jeho rozhodnutie bolo odôvodnené v súlade s § 220 ods. 2 C. s. p. V novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách prvoinštančného a odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 C. s. p.).

25. Uznesenie prijal senát jednomyseľne (3 : 0).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné dovolanie (§ 420 a 421 C. s. p. a contrario).